

החזקת מכון 'ביאורים במאמרי רבינו'

מוקדשת להחזקת ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

על-ידי ועד ידידי המכון

הרב לייבל ומשפחתו שיחיו בוימגארטען

ר' שמואל הכהן ומשפחתו שיחיו אייזנברג

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת

מרת שרה נחמה

בת ר' מרדכי אברהם ישעי' ע"ה

בוימגארטען

שלוחת המלך בשכונת כאן צוה ה' את הברכה

ביתה היה פתוח לכל הנצרכים במסירות ובאהבה

זכתה לקרב רבים לאביהם שבשמים

נלב"ע ביום עש"ק ר"ח מנחם-אב ה'תשע"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

•

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת

מרת **אסתר מאטיל** ב"ר מאיר יוחנן ע"ה

נלב"ע כ"ד אדר ה'תשע"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס על-ידי משפחתה שיחיו

•

קובץ זה נדפס לזכות

הרב **אלימלך שרגא** זוגתו מרת חיה מושקא

הרב **צבי** זוגתו מרת עטקא

הרב **מענדל** זוגתו מרת פערל

שיחיו

היטשיק

להצלחה רבה ומופלגה

בגשמיות וברוחניות

ביאורים

במאמרי

רבינו

מאמרי הסידות

מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

מבוארים ומפורשים

מבוארים ומפורשים

מאמר ד"ה

והיה עקב תשמעון גי', ה'תשכ"ז

י"ל בקונטרס כ"א מנחם-אב ה'תשמ"ז

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

מילואים

לכבוד ג: בעומק יותר: לבוש הוא דבר הנפרד מהאדם שבא להסתיר על גופו או להגן עליו. וכך לבושי הנפש מורכבים מאותיות שהם דבר 'דומם' (ראה ת"א ד, א) ולא עניין 'צפוי' (והתוכן הנפשי העובר בהם, הוא דבר נוסף על עניינם העצמי).

ולכן הם מהווים כיסוי והסתרה על הנפש. והראייה לכך, אדם יכול לחזור על משפט בשפה זרה בדיבורו או במחשבתו, אף שאינו מבין כלל. כיין שאותיות המחשבה והדיבור הם דבר 'דומם' ולא עניין של שכל או רגש.

והנמשל: כשם שמחשבה (אותיות) לגבי השכל הינה דבר חדש (מה-שאינ-כן דיבור לגבי מחשבה, שההבדל הוא רק בדיקות האותיות), כך אצילות לגבי בריאה, הנה בריאה היא דבר חדש (וביציירה רק מצטייר החומר שבבריאה).

לביאור יי: אמנם בכוח 'נמנע הנמנעות' ניתן לפעול שגם תאוה חומרית בפועל תאוב את ה' (בדחיית 'נשוא הפכים'). אך דבר זה לא יבטא עילוי של אלוהיות, שכן הנפש בהנחית נותרת אז מוגדת בפועל לאלוהיות. אולם כאן מדובר על ענין שונה, שמצייר אמוץ להיות שתאוב חומריות (נטייה), ובפועל היא אובדת אלוהיות. שכן במאמר זה עוסק במעלה המבטאת את כח הגלי גבול כלקמן. ונמנע הנמנעות הרי אינו הסבר.

לביאור יד: 1. - זה שהכוח הגלי גבול יכול לחדש, אינו הופך את הפעולה לשייכת לזה מקודם. שכן גרדי הדבר מצד עצמו, הינם הפכים. כשנדפסה השיחה (לקיש ח"ו פירשת שניות) בה מבואר שידרה בתחתונים הינה חידוש ע"י יש מאין, אמר הרבי שקודם העבודה אין לדבר אפשרות, אך לאחר שמתחילים לעבוד זה נהיה מאוד קל.

הביאור: מצד העולם אין כל שייכות לזה, גרדי העולם הפוכים מאלוהות, הדירה באה בדרך התחששות מוחלטת מפני שהעליון אינו מוגדר. לכן בלי עבודה הרי לדבר אין שייכות כשמותחילים

לעבוד, היינו כשנא מצד כוח העצמות הרי זה קל.

2. בד"ח רני ושמחי תשכ"ז מבאר רבינו את דוגת

הביטול המוחלט, שהתחדש על-ידי שוקב"ח "כפה עליהם הר כגיגית". ומביא משל לכך מהחילוק ההולכי שישנו בין עבד עברי שמכר את עצמו, לעבד שמכרוהו בית-דין. מכרוהו בית-דין, והיו הוא שרבו מוסר לו שפחה כנענית, מה-שאין-כן במכר עצמו. הטעם לכך, מכרוהו בית-דין שיעבודו וביטולו לאורו גדול יותר מאשר מכר עצמו. ומבאר רבינו טעם החילוק "כי המוכר עצמו הוא בריצון, וכשמכרו אותו בית דין הוא על כרחו". כלומר, מכר עצמו שיעבודו וביטולו מבוסס על ההחלטה שלו, הוא החליט להתבטל, מציאותו מעורבת בשעבוד. מה-שאין-כן מכרוהו בית-דין ששיעבודו אינו מיוסד על עצמו, מציאותו אינה מעורבת בשעבוד. עיי' שם.

אך במאמר זה עוסק בדוגת ביטול גבוהה יותר. שכן אפילו עבד שמכרוהו בית דין ביטולו קשור עם מציאותו, שהוא גבול ולא היה ביטולו לשלם וכוונתו מכך הפך להיות קניין כספו של אדונו, וזה עניינו. אך גם הוא יורה שאדם שאינו קניין כספו של האדון אינו מחויב לקיים הצויו. ואילו לפי המבואר כאן, אפילו העולם שעניינו דבר בפני עצמו, גם כן מקבל על עצמו עול המלך.

3. כאן הרבי מחלק ב' אופנים אלה לגבול ובלי גבול. בד"ח ויאמר לו יזונתן תשכ"ח (הערה 66) קורא לב' אופנים אלה בלי גבול ובלי גדר.

4. "אבינו מלכנו" בא מצד טבע בן ועבד שישנם ביהודי, לעומת "מלך העולם" הנא מצד זה שאין הבעלה לאחוזות יתברך. וכן "הוי' אלוהינו" מכון על אלוהי ישראל לעומת "הוי' אחד" המכון כלפי העולם. וזהו מה שבפרט מוסים "הוי' אחד" "מלך העולם" נעלים יותר, מ"הוי' מאלוקינו" שהוא אלוהי ישראל (הנחת נפחם הדרים ע"י וכו').

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת הו"ח התמים ר' יעקב

בן הרה"ח מאיר צבי ע"ה

סטמבלר

חסיד נאמן ומסור

לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

גלב"ע י"א ניסן ה'תש"ע

ת.נ.צ.ב.ה

קובץ זה נדפס ע"י ולזכות הרה"ח ירחמיאל מנחם מענדל וזוגתו מרת רבקה פייגא ילדיהם

חיה מושקא, אריה לייב שאול, יהודה מאיר, שלום דובער, שניאור זלמן

גולדשמיד

להצלחה רבה ומפלגה

בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו

בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי

מתוך שמחה וטוב לבב

לעילוי נשמת

הרה"ח א"א נ"צ עוסק בצ"צ באמונה

הרה"ת ר' אפרים זלמן ב"ר גרשון ע"ה

סודקביץ

מקושר לכ"ק רבותינו נשיאנו ז"י ע

זכה להיות ממקימי כפר חב"ד

ה' לעזר לנזקקים והציל רבים מאחיז

מאחורי מסך הברזל

פעל במסירות נפש והחזיק מהוני

לומדי תורה בשיבות ת"ת ובחדרים

בסמוקנד טשקנט ואה"ק

ראה דור שריש מבורך

הולך בדרכי החסידות

מהם שלוחי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

גלב"ע ביום כ"ז טבת תשע"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

קובץ זה נדפס על-ידי ולזכות ר' מרדכי

וזוגתו מרת חיה מושקא שיהיו

בן שבת

ולזכות

ליאור בת מרדכי,

יהושע בן אברהם שיהיו

יזכו להצלחה רבה ומפלגה בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולזכות ר' דוד ציון בן יצחק

וזוגתו זהבה בת מרדכי שיהיו

לרפואה שלמה וקרובה

ולהצלחת בית הספר החדש 'מנחם

מענדל אקדמי'

סגל המורים והמורות וכל העוסקים

במלאכת הקודש

סיכום כללי

סעיף א: "והיה עקב תשמעו" – רדאי תשמעו, ומבואר שקאי על עקבתא דמשיחא ש"סוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותו". "תשמעו ושמרתם ועשיתם" – הם מחשבה דיבור ומעשה, ועי"ז נמשך ברית חסד ושבויעה, שהם המחשבה דיבור ומעשה שלמעלה, ויתירה מזו, כיון שהעבודה כ"עקב" של הנשמה בעקבתא דמשיחא היא במסירות נפש, אוי במחשבה דיבור ומעשה דלמעלה ישנו גילוי העצמות.

סעיף ב: במדרש על הפסוק איתא, ששכר המצוות "בעקב (אחדית הימים) אני נותן לכם". והקשר של פירוש זה עם הפירוש האמור, שכן השכר לעתיד לבוא הוא גילוי העצמות, שבנ"ל בא ע"י העבודה במסירות נפש בעקבתא דמשיחא.

סעיף ג: ויזכר בהקדים האמור בתנאי שתכלית הגילוי לעתיד לבוא תלוי במעשינו ועבודתנו עתה. ומבואר, ש"מעשינו" זהו כפי הטבע והרגל, ו"עבודתנו" זה יותר מטבעי והרגל. ובעומק יותר, "מעשינו" זהו כפי טבע הנפש האלקית, ועבודתנו זהו יותר גם מטבע הנפש האלקית.

סעיף ד: מעלת בעלי תשובה על צדיקים היא בשניים: א. מתגלה תוקף ההתקשרות של הנשמה עם הקב"ה. ב. ע"י הפיכת הודנות לזכויות מיתוסף בהם עילוי חדש. וכן הוא בעילוי הנשמה ע"י ידירתה למטה: א. בהתלבשותה בגוף ובנפש הבהמית מתעוררים בה הכוחות הנעלמים והעצמיים. ב. ע"י כירור העולם נפעל בו התחדשות שנעשה כלי לאלוקות, וכיון שהוא היפך טבעי, אין זה אלא מצד האלקות. ועל ידי זה נפעל בעבודת האדם תכלית הביטול, לא רק מצד מציאותו אלא מצד האלקות.

סעיף ה: ולפי האמור יש לבאר את מעלת מסירות נפש בפועל ממש דוקא, שאוי היא גם מצד הנפש הטבעית, שזהו התחדשות והיפך טבעי, וע"י שהיא מתבטלת ממצאותה נפעל ביטול גם בנפש האלקית.

סעיף ו: גם כבונות ודרידה של הצמצום הראשון שני ענינים: א. הגילוי יהיה גם בעולמות. ב. יהיה גילוי חדש של העולם העצמי שלא היה קודם הצמצום.

סעיף ז: לעתיד לבוא תהיינה שתי תקופות: ימות המשיח – גילוי אור-אין-סוף. תחית המתים – גילוי העלם עצמי.

סעיף ח: כיון שהעבודה צריכה להיות מעין השכר הנפעל על ידה, יש לומר שעי"י "מעשינו" נפעל הגילוי של ימות המשיח, ועי"י "עבודתנו" נפעל הגילוי החדש של תחית המתים.

פתח דבר

בשבח וחודיה לה' יתברך, מוגש בזה לפני ציבור הלומדים מאמר נוסף בסדרה 'ביאורים במאמרי רבינו'.

מאמר זה נאמר על-ידי כ"ק אדמו"ר בהתוועדות שבת פרשת עקב, כ"ף מנחם-אב ה'תשכ"ז, ויצא לאור מוגה בקונטרס כ"ף מנחם-אב ה'תשמ"ז.

בקונטרס זה נוספו למאמר קיצורים וסיכומים, ונתבארו הענינים והמושגים המובאים בו. הביאורים נלקטו ונכתבו על ידי הרה"ח ר' מנחם מענדל שיח"י אשכנזי, והסתיענו רבות בהסברים שהשמייע הרה"ח ר' יואל שיח"י כהן בהודמוניות שונות.

*

תודתנו נתונה להרה"ח יואב שיח"י למכריג על כתיבת הסיכומים ועריכת הביאורים. כמו כן אנו מודים להנהלת קה"ת על נתינת רשות מיוחדת להדפסת המאמרים.

*

מאמר מבואר זה, מצטרף למאמרים ושיחות שיצאו לאור על ידינו בשנים קודמות, ובייחוד לסט הספרים "ביאורים במאמרי רבינו", שני כרכים, המאגר שלושים ואחד מאמרים, מסודרים לפי מועדי השנה, ערוכים מחדש בצורה בהירה. את הספרים ניתן להשיג בקה"ת ובחנוניות הספרים המובחרות.

לבקשת רבים, ניתן להוריד את הקונטרס, כמו גם הקונטרסים האחרים שנכתבו על ידנו, בכתובת: www.biuim.022.co.il.

*

כבר אמר דוד המלך, "שגיאות מי יבין" (תהלים יט, יג), ויתכן שנפלו אי-הבנות בעניינים המבוארים. על כן בקשתנו שטוחה בפני ציבור המעיינים לשלוח אלינו את הערותיהם ונתת קנן בבוא העת אי"ה.

יהי רצון מהש"ת שהעיסוק בדא"ח בכלל ובתורת רבינו במיוחד, יזרז את קיום הייעוד: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט).

כ"ף מנחם-אב ה'תשע"ח

כתובת למשלוח הערות: ת.ד. 485 פור חי"ד. או: mm.ashkenazi@gmail.com

(ט) **וזהו** והיה עקב תשמעון גר' תשמעון ודאי, שדבר ודאי הוא שתושלם הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים⁷¹, בשני ענינים הנ"ל. הן הגילוי דאור אין סוף שהאיר גם קודם הצמצום (הגילוי דימות המשיח) והן הגילוי העולם העצמי (הגילוי תחית המתים). והגם שגילויים אלו תלויים במעשינו ועבודתינו והרשות נתונה לכל אדם⁷², הנה על זה הוכחנו⁷³ שלא ידח ממנו נדח⁷⁴, וכל אחד ואחד מישראל ישלים את הכוונה במעשינו, היגיעה דתורה ומצוות יותר מהטבע דנפש הבהמית, וגם כעבודתינו, היגיעה בתורה ומצוות יותר גם מהטבע דנפש האלקית. וזהו והיה עקב תשמעון דעקב קאי (כנ"ל) על עקבתא דמשיחא, כי (נוסף אשר אז מתקיימת ההבטחה תשמעון ודאי) שלימות עבודתנו (הוספת ענין חדש גם לגבי נפש האלקית) הוא (בעיקר) ע"י הבירור דחושך הגלות ובפרט החושך דעקבתא דמשיחא. [ובפרט לפי מה שכתב הצמח צדק⁷⁵ שוה"ה עקב הוא ענין וידו⁷⁶ אוחת בעקב עשו ומפרש (בפירוש הראשון) דקאי על עקב דעשו ממשי]. וגם בצדיקים שחושך הגלות אינו מחשיך לגבם כל כך, ומכל שכן שאין בהם העבודה דהפרכת דזנות ולזכות, וגם העילוי שנעשה ע"י בירור וזיכור נפש הבהמית אינו אצלם בתוקף כל כך (כי נפש הבהמית שלהם אינה בחומריות כל כך גם לפני העבודה), הרי ע"י הנסיונות, ובפרט ע"י המסירות נפש בפועל ממש, מתבררים הניצוצות גם שבג' קליפות הטמאות כנ"ל. ולאחרי שבכמה וכמה צדיקים הי' גם העילוי דבירור הניצוצות שבג' קליפות הטמאות ע"י המסירות נפש שלהם, הנה עילוי זה נמשך גם לבניהם [וכמו שנאמר ושמר ה' אלקיך לך גר' אשר נשבע לאבותיך]. כולל גם בנים אלו התלמידים⁷⁷ שלמדו תורתם, שלכן אין צריכים יותר לנסיונות, ומכל שכן למסירות נפש כפשוטא אלא למסירת הרצון⁷⁸, ויהיה אצלם ואצל כל בני ישראל "מעשינו ועבודתנו" מחוץ מנוחה והרחבה כפשוטן ואמיתיים, בשמחה ובטוב לבב, ויקויים היעוד⁷⁹ והקיצו ורננו שוכני עפר ובעל ההלולא בתוכם, ונלך כולנו מהרה קוממיות לארצנו בביאת משיח צדקנו, בעגלא דידן ממש.

סיכום: וזהו "והיה עקב תשמעון", ששני גילויים אלו יומשכו בודאי ע"י מעשינו ועבודתנו ("תשמעון" – ודאי), ושלימות עבודה זו היא דווקא ע"י בירור חושך הגלות ("עקב" – עקבתא דמשיחא), שאז נפעל ענין חדש.

(71) אוה"ת שם ע' תק. וראה שם ע' תקנ.
 (72) תולדות כה, כו.
 (73) ספרי ופרש"י עה"פ ואחתהן ו, ז.
 (74) ראה תר"א מקץ לו, ב. ובכ"ב.
 (75) ישע"ה כו, ט.

יודיע הביאור⁶⁰, דב' מאמרים אלו הם בנוגע לזמנים שונים. בתחילה יהיה הגילוי דתענוג המורגש (סעודה), והוא הגילוי דאור אין סוף שהאיר גם קודם, ולאחרי זה יהיה הגילוי דתענוג הבלתי מורגש², ועד גילוי העלם העצמי. וכללות הוא החילוק⁶¹ בין ימות המשיח לתחית המתים⁶². דאמרו דו"ל⁶³ דכל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלקים וזולתו⁶⁴, ויש לומר שבימות המשיח יהיה הגילוי דאור אין סוף שהאיר בגילוי גם קודם הצמצום, ובעולם הבא (כתחית המתים) יהיה הגילוי דכחית עדן שעליו נאמר עין לא ראתה, העלם העצמי⁶⁵.

סיכום: לעהרד לבוא הדינה שתי תקופות: ימות המשיח – גילוי אור אין-סוף. תחית המתים – גילוי העלם עצמי.

ח' וצל פי זה יש לומר שכפסיות הגילוי דימות המשיח תלוי במעשיו והגילוי דתחית המתים תלוי בעבודתו, כי כיון שהגורם שכן המצוה היא המצוה עצמה⁶⁶, הרי המצוה (העבודה) צריכה להיות מעין השכן (ההמשכה שנעשית על ידה). ולכן, המשכת הגילוי דאור אין סוף שהאיר גם מקודם נעשית ע"י היגיעה לגלות הטבע דהנשמה שהיה גם מקודם, מעשיו. והמשכת הגילוי דהעלם העצמי, אור חדש, נעשית ע"י היגיעה שלמעלה מהטבע גם דנפש האלקית (שע"י זה נעשה אצלו ענין חדש שלא היה גם מצד נשמתו), עבודתו.

סיכום: כיון שהעבודה צריכה להיות מעין השכן הנפעל על ידה, יש לומר שע"י מעשיו"נ נפעל הגילוי של ימות המשיח, וע"י עבודתו"נ נפעל הגילוי החדש של תחית המתים.

60	המשך תרסי' ע' צו. שם ע' תקכ"ה.	63	ברכות לר', ב.
61	אגרות-קודש לכ"ק אדמו"ר מהורשיב נ"ע ח"א ע' קט. וכן משמע מנ"ש בהמשך תרסי' ע' יו"ד (הוהב לקמן בפנים) שהגילוי דעדן יהיה בתחית"מ. ולהעיר שבהמשך תנ"ל ע' קה מבואר באו"א. ואכ"מ.	64	ישעיה סד, ג.
62	להעיר גם מהדובר כמ"פ (ראה "סיום הרמב"ם" יו"ד שבת תשמ"ז (תורת מנחם – הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' קל. ושו"ד) דמ"ש הרמב"ם (הל' מלכים רפ"א) שבימות המשיח עולם כמנוגד נהוג, הוא בתקופה ראשונה, אבל בתקופה שנייה – תחית"מ – יהיה חידוש במעשה בראשית שאי היה ידוע ואם גם כש נה"י בענין משה ולא רק בדרך משה כפי שהוא בתקופה הראשונה. ויש לקשר זה עם מ"ש בפנים שבתחית"מ יהיה גילוי אור חדוש.	65	פי"ג (סה"מ קונטרסים ח"א קמה, ב).
66	תניא רפ"ו.	66	תניא רפ"ו.
67	ראה תנחומא נשא סו. בחקיות ג. ב"ר ספ"ג.	67	ראה תנחומא נשא סו. בחקיות ג. ב"ר ספ"ג.
68	ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ו.	68	ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ו.
69	ראה תניא ספ"ט. הל' ח"ת לאדו"ק פ"ד ה"ג.	69	ראה תניא ספ"ט. הל' ח"ת לאדו"ק פ"ד ה"ג.
70	ע"פ שמואל-ב יד, יד.	70	ע"פ שמואל-ב יד, יד.

ביאורים במאמרי רבינו

ל "תענוג הבלתי מורגש"
ראה ביאור קודם.

בס"ד*. **שבת פרשת עקב, כ"ף מנחם-אב***** [מאמר א' ח'תשכ"ז

והי'ה עקב תשמעון ג'ו ושמותם ועשיתם אותם ג'ו', ויודיע הדיןק ביהו? הרי קיום התורה ומצוות תלוי בבחירת האדם, והיה ליה למימר (והיה לו לומר)

והיה'ה אם תשמעון [כמו אם³ בחוקותי תלכו, והי'ה אם שמוע תשמעון], ולמה אומר והיה'ה עקב תשמעון, דפירוש הלשון הוא שודאי תשמעון. ומבאר אדמו"ר הצמח צדק⁴ דעקב קאי על הזמן דעקבתא דמשיחא, והו והיה'ה עקב תשמעון, תשמעון ודאי, דהכתיבה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלו⁵. וממשיך בהמאמר⁶, דג' הלשונות, תשמעון ושמותם ועשיתם, הם מחשבה דיבור ומעשה. תשמעון הוא מחשבה, דעיקר השמיעה הוא דיבור, כי (והאוזן אינו אלא כלי שעל ידו נכנס הקול במחשבתו), ושמותם הוא דיבור, כי עיקר השמירה כפה כמו שנאמר⁸ ערוכה בכל ושמורה ג', ועשיתם מעשה. ועל זה

- ירוש פרישטנ (עקב ז, יב).
- ראה אדו"ת פרישטנ ד"ה זה ע' תצא. ד"ה זה תרפ"ג תרפ"ד בתחלתן (המשך תער"ב ח"א ע' שנה. שם ע' תקפ). וראה גם אדו"ת ע'ה"פ. ולהעיר גם מפירוש רש"י ירש פרישטנ "והיה עקב תשמעון – א"ו המצות תקלות כו' תשמעון". וראה מפרשי רש"י שם.
- ר"פ בחוקותי (כו, יג).
- פרישטנ יא, ג'.
- אדו"ת ירש פרישטנ. שם ע' תצא. שם ירש ע' תקד (כשם אור המאיר).
- רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ה. ובאדו"ת שם ע' תצא: ובמו שובתית כפ' נצבים ושבתי כו' – שחם הפסיקים שהוהבו ברמב"ם שם.
- אדו"ת ירש פרישטנ. שם ע' תצא ואילך. וראה גם ד"ה והיה'ה עקב תרפ"ג בסופו (ע' סדר ואילך) תרפ"ד.
- רצא – ע' תקפת ואילך).

(8) שמואל-ב כג, ה. וראה עירובין נר, רע"א.

ביאורים במאמרי רבינו

א "סוף ישראל לעשות תשובה"
אף שקיום התורה ומצוות תלוי בבחירת האדם, מכל מקום "אין שיין שבחירת האדם תעכב שלא תושלם חס ושלום הכוונה דידרה בתחתונים, ובחירת האדם קובעת רק את מידות השלמות הכונה" (ד"ה נאחי לגני תשליא סעיף ה. וראה ד"ה תשכתי בשלום ג'ו' תשליא סי"ב, לק"ש ח"א עמ' ז' ובעטרה 57).

ב "ערוכה בכל ושמורה"

בעירובין (נג סע"ב) איתא: **"ברוריה אשכחתיה תלמידא דהוה קא גריס בלחישו, בטשו ביה, שבעל פה קריגן לה. והטעם הוא לפי כשבא**

^(*) רצא לאור בקונטרס כ"ף מנחם-אב – תשמ"ז. "בספיקות ליום כ"ף מנחם-אב: יום הסתלקות-הילולא של הרה"צ הרה"ח זכר המסקיבל מוהר"ה לוי פתח ד"ל שנאסרסאחון, אביר של – פלח"ש – כ"ף אדמו"ר שליט"א... וצוט"ק כ"ף תנ"א, ה' תתק"ח ז' שנת משיח".
^(**) מנחגי הק"ק בית א-ל-יכפ"ץ, בתם ז' לתורש אב ענשים המתת נדירם שחא אויבעים יום קודם ר"ח (הוהב ביאוש הס' דברי שלום ליהודיש מורחח) – מביאא ע"ד אויבעים יום קודם צירת הולד (פסח ב, א).

ממשיך ואומרי ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע גר', בית חסד ושבועה הם מחשבה דיבור ומעשה (כמבואר שם בארוכה), וע"י תשמעון ושמרתם ועשיתם, העבודה דמחשבה דיבור ומעשה של האדם, נמשכים לו המחשבה דיבור ומעשה שלמעלה, את הברית ואת החסד אשר נשבע.

אמנם ענין זה (שיזמשך להאדם המחשבה דיבור ומעשה שלמעלה) אינו מספיק עדיין, שהרי גם לפני ירידת הנשמה למטה היתה בבחינה הכי עליונה שבזה, המחשבה שלמעלה, ישראל עלו במחשבה⁹, וירידת הנשמה למטה היא לצורך עליה, בכדי שע"י עבודתה למטה תתעלה למדרגה נעלית יותר מכמו שהיתה קודם הירידה, ועד בחינת ואתה¹² משמרה בקרבי (שלמעלה גם מבחינת טהורה היא)¹³. וזהו מה שנאמר ושמר גר' את הברית ואת החסד אשר נשבע גר', דע"י עקב תשמעון ושמרתם ועשיתם, העבודה דמחשבה דיבור ומעשה בהעקב דנשמה דקאי על הנשמה שבגוף¹⁴, ובפרט בעקבתא דמשיחא [הוספה בהירידה, ובמילא, גם בהעליה שע"י הירידה], שע"י הירידה בגוף נפש הבהמית (ובפרט בגלות), העבודה דמחשבה דיבור ומעשה של הנשמה היא כרעונתא דליבא וכאופן

9) בחבא לקמן (הדיקן דשומר) ראה ד"ה והיה עקב תרע"ג בסופו. ולענין גם מאה"ת שם ע"י תצט. 10) כ"י פ"א, ד. וראה באריכה אורה"ת שם (ע"י תפ. שם ע"י תצט) שהיא בחינת מחשבה עלאה. 11) נוסח ברכות השחר (אלקי נשמה כר') מברכות ס.

ב. תכב"ם הל' תפלה פ"ז ה"ג. 12) ראה באריכה ד"ה שובה תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' לו ואילן). עקב תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' קער ואילן). ובכ"מ. 13) לקו"ת דרושם לר"ה סב, ג. ובכ"מ.

ביאורים במאמרי רבינו

דיבור, הורה משתמרת שלא יתפשט לחוץ, באמרו זה כשר וזה פסול, הרי נבדל ונפרש הוד מן הטוב על-ידי דיבור זה, מה- שאין-כן במחשבה הרי עדיין יש השכלה להיות הטמא טהור והפסול כשר, אבל בדיבור נפסק הדין כו', וזהו השמירה בפיו, שלא ינקו החיצונים יותר מן המדה הקצובה להם כו".

ג. **"מחשבה דיבור ומעשה שלמעלה"**

"בראתה יצרתה נפחתה" (המופיעים בנוסח ברכת אלקי נשמה, שסיומה "ואתה משמרה בקרב") הם כנגד ג' עולמות ב"ע (בריא, יצירה ועשייה).

המשל עליהם הוא ממחשבה דיבור ומעשה לבושי הנפש. דכשם שלבושים גשמיים אינם משקפים בהכרח את מוזה האדם, שהרי עני

יכול ללבוש בגדי עשיר ולהיפך. כך לבושי הנפש, מייצגים תוכן שאינו קשור בהכרח לאדם, אדם יכול לעשות מעשים ולדבר דיבורים המנוגדים לשכלו ומידותיו, וכמו כן הוא יכול לחשוב מחשבות שאינן מסכים עמם (כמו להעביר במחשבתו את הצירוף 2+2=5), וראה עוד במילואים.

ואילו השכל והמידות הם ההכנה וההדרגה של האדם, אישיותו מתחברת ומוזדה איתם, לכן הם נחשבים למוזה הנפש.

ובנמשל למעלה: השכל ומידות מסמלים את האור האלקי המאיר באצילות, ומחשבה דיבור ומעשה מסמלים את האור האלקי המאיר בעולמות ב"ע (בריא, יצירה ועשייה). "בראותה יצרתה נפחתה" הם כנגד ירידת הנשמה לעולמות ב"ע, ו"טהורה היא" – אצילות.

להיות מציאות העולמות⁵¹, ובמילא לא היה הגילוי בעולמות, וע"י הצמצום נחתדש שהגילוי דאור אין סוף יהיה בעולמות. דהחידוש שבענין זה הוא רק לגבי העולמות, ולא לגבי האור, שהרי בהמדרגות שלפני הצמצום היה אור זה גם מקודם בגילוי כח, וב' שע"י עבודת הכיורים יהיה גילוי אור חדש שלא האיר קודם הצמצום, ועד שגילוי זה הוא למעלה לא רק מהתפשטות האור, שבבחינת גילוי, אלא גם מעצם האור, ועד גילוי דהעלם העצמי כס'.

סיכום: גם בכוונת הירידה של הצמצום הראשון שני ענינים: א. לפעול גילוי אור אין סוף בעולמות. ב. לפעול גילוי חדש דהעלם העצמי שלא היה קודם הצמצום.

ז. **והנה ידוע דשני ענינים אלו, הגילוי דאור אין סוף שהאיר גם קודם הצמצום, והגילוי דהעלם העצמי, יהיו לעתיד לבוא, אלא שאז תהייה שתי תקופות. וזהו ביאור המדרשות החלוקות בענין לעמיד לבוא, דאמור⁵² עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ואמור⁵³ העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה,**

51) ע"ז שער א (שער עגולים וישר) ענף ב. אוצרות חיים ומבוא שערם בתחלתם. 52) ע"ז שער א (שער עגולים וישר) ענף ב. אוצרות חיים ומבוא שערם בתחלתם. 53) ברכות יז, א.

ביאורים במאמרי רבינו

כח "שהרי בהמדרגות שלפני הצמצום היה אור זה גם מקודם בגילוי" כשם שכוחות העלמים והעצמיים בדרגות נמצאים ברמה מסימת של גילוי, ואכ"מ, מה- שאין-כן הדרגה הב' אין זאת שהיא רק לא האירה קודם, אלא שהיא כלל לא בגדר של אור וגילוי.

ביתר הרחבה: שם ב' אופי מציאות: א. אפשרי המציאות' - הימצאותו תלויה בכך שהוא נמצא בפועל. ב. מחויב המציאות' – הימצאותו לא תלויה בכך שהוא נתפס בפועל בהשגה של מישור וכו' (גילוי) [משל לדבר: תהייל חיבור מתמטי, שהתוצאה אינה בגלל שמישו הבין כך ונפשו נוטה לכך, אלא זו המציאות בעצם (כמובן שאין זה משל מכוין, שכן את החיבור המתמטי עצמו בורא הקב"ה, וסוף סוף הוא קשור עם המציאות ואינו מחויב אמיתי, שכן הימצאותו היא משום ש"כך היא המציאות)]. וכך מעלותיו יתברך כפי שהם בעצם כלל לא נתפסו באיזה פועל. וזה שעל-ידי העבודה החדשה שהוא מוקבל ונתפס בדבר מוסים בפועל

כס. **"העלם העצמי"**

דנה יש כמה סוגי תענוגים: א. תענוג מורגש - כוח התענוג של הנפש נהנה מדבר שחור' לנפש המסב לו עונג. ב. תענוג הפשוט – העונג של הנפש מצד עצמה ללא סיבה מסיימת.

ובתענוג הפשוט גופא ב' דרגות: א. תענוג המורגש - האדם מאושר וטוב לו ללא כל סיבה, וזה גילוי הנפש. ב. תענוג תכלית מורגש – שורש ומקור התענוג, שם העונג אינו מתבטא בשום דבר מורגש, אלא זוהי דרגת הנפש כפי שהיא לעצמה, באיזה סוג שהיא (חסד בעצם, או גבורה בעצם וכו'), וזה מוביל אחר כך שתענוג בפועל יהיה כסוד זה.

וכן הוא גם באולקות, ולעתיד לבוא גם דרגת שאינו מורגש תהיה בגילוי.

שהיא רוצה למסור נפשה בפועל ממש⁵⁵ כ. ומכיון שנפש הטבעית (מצד עצמה) רוצה לחיות, הרי המסירות נפש שנפעל בה (ע"י נפש האלקית) הוא התחדשות והיפך טבעה. וזהו גודל העילוי שבמסירות נפש בפועל ממש דוקא. והמסירות נפש שמצד הנשמה, מכיון שהיא מצד טבעה, הרי זה בחינת מציאות, מה שאין כן המסירות נפש בפועל ממש, מכיון שהיא היפך הטבע דנפש הטבעית, הרי ע"י המסירות נפש שלה היא מתבטלת ממציאותה, וע"י זה נעשה עליה גם בנפש האלקית (שפעלה המסירות נפש בנפש הטבעית), שגם המסירות נפש שלה היא בבחינת ביטול.

סיכום: מעלת מסירות נפש בפועל ממש דוקא, שאוי היא גם מצד הגפש הטבעית, שזוהי התחדשות והיפך טבעה, וע"י זה נפעל ביטול גם בנפש האלקית.

ו'יש לומר שעל-דרך-זה הוא גם כביכול בהירידה דצמצום הראשון (תחילת הירידה שכללות ההשתלשלות), שכוונת הצמצום הוא בשביל הגילוי [ומזה נשתלשל כן ככל הירידות שהם לצורך עליה], שיש בזה דוגמת שני ענינים הנ"ל⁵⁶. א', שע"י הצמצום נתחדש שהגילוי דאור אין סוף יהיה גם בעולמות. דקודם הצמצום, כשהיה אור אין סוף ממלא מקום החלל, לא היה מקום (אפשר)

⁽⁵⁵⁾ קונטרס העבודה פ"ו (ע' 32), ושם, ד"כשכא ליד מסירות נפש בפועל ממש על קוד"ש ומאידה סיבה מהש"י יציל מזה הנח בלי שום ספק וספק ספיקא שנשמה נפש הטבעית ונתהפך מן הקצה אל ואילן.

⁽⁵⁶⁾ הקצה שנעשה אדם אחר ממש" כ.

⁽⁵⁷⁾ בחבא לקמן ראה המושג תרס"ז ע' ד. שם ע' תקט. שם ע' תקפ"ה-ה. וראה גם סה"פ תרפ"ז ע' קנח ואילן.

ביאורים במאמרי רבינו

זה נמון גם כאשר ניצל לבסוף (ראה בהע' 55). ומה שמבואר במקו"א המעלה של מסירות נפש כשנוהג בפועל ממש, הוא עניין אחר].

ליתר ביאור, בהקדים שבסעיף זה כותב נפש 'הטבעית' בשונה מסעיף הקודם שכותב נפש 'הבהמית'. ואולי הוא משום שנפש הטבעית שייכת דוקא לענייני טבע שכל של נפש הטבעית מתעניין בטבע שכל דבר, מה הוא ואין הוא, למה הוא יכול להועיל ולמה להזיק,

אך אינו מתעניין אך הדבר נוצר. וכן שכל דונפש הטבעית עוסק בתחום גשמי "בקניאם ביישובו של עולם .. מלא קנה זה לזיתים וכו'" (סה"פ ש"ת עמ' 404). ולכן מסירות נפש תיאורטית, אינה מורגשת בה.

יחדות, ולא בנוגע לעניינים פרטיים.

דמסירות נפש (למעלה מהשתלשלות), על ידי זה יהיה ושמר ג' את הברית ואת החסד אשר נשבע ג' (ושמר דייקא), שהחשבה דיבור ומעשה שלמעלה יהיה בהם הגילוי דואתה משמרה בקרב, דכללות הוא ענין¹² גילוי העצמות.

סיכום: "עקב תשמעון" – ודאי תשמעון, ומבואר שקאי על עקבתא דמשיחא ש"סוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותך". "תשמעון ושמרתם ועשיתם" – הם מחשבה דיבור ומעשה, ועי"ז נמשך לו ברית חסד ושבועה, שהם המחשבה דבור ומעשה שלמעלה. ויתירה מזו, כיון שהעבודה ב"עקב" של הנשמה בעקבתא דמשיחא היא במסירות נפש, אוי במחשבה דיבור ומעשה דלמעלה ישנו גילוי העצמות.

(ב) והנה פירוש הנ"ל (דאדמו"ר הצמח צדק) בזה"ה עקב תשמעון (שעקב הוא מלשון סוף וקאי על אחרית הימים)¹³ יש לקשר עם מאמר המדרש¹⁴

על הפסוק, אמר להם הקב"ה כ' שכרו (שכר המצוות) בעקב אני נותן לכם כ' (שנאמר) והיה עקב תשמעון. אלא שעל פי המדרש שאיירי בשכר המצוות, הכוונה בעקב (אחרית הימים) היא להזמן שלאחרי ביאת המשיח, ולפי פשוט הענין שאיירי בקיום המצוות (תשמעון ג' ושמרתם ועשיתם אותם), הכוונה בעקב (אחרית הימים) היא לסוף זמן הגלות, עקבתא דמשיחא. והקשר (התוכני) דשני הפירושים הוא¹⁶, כי שכר המצוות שיהיה בעקב (לעתיד לבוא) הוא שאז יהיה גילוי העצמות, כמבואר בתניא¹⁷. וכיון שגילוי זה הוא ע"י העבודה (דתורה ומצוות באופן) דמסירות נפש (כנ"ל), לכן, ע"י עקב תשמעון כפירוש הצמח צדק, העבודה בעקבתא דמשיחא, שאז המסירות נפש הוא ביתור¹⁸, ע"י זה יהיה הגילוי דלעתיד לבוא, בעקב אני נותן לכם.

סיכום: במדרש על הפסוק איתא, ששכר המצוות "בעקב (אחרית הימים) אני נותן לכם". והקשר של פירוש זה עם הפירוש האמור, שהרי השכר לעתיד לבוא הוא גילוי העצמות, שבנ"ל בא ע"י העבודה במסירות נפש בעקבתא דמשיחא.

ג) ויובן זה בהקדים מה שכתוב בתניא¹⁹ תכלית השלימות של ימות המשיח ותחיית המתים תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות, וכתב

אדמו"ר בעל ההילולא בהערותיו על הגיליון של ספר התניא שלו²⁰ (שמשך כמה שנים

⁽¹⁴⁾ בא"ת ריש פירשתו שעקב הר"ע נקביים.

⁽¹⁵⁾ תפ"י, השייכות דעקב לעקבתא דמשיחא היא מפני

שתשמות דדורות אלו הם בחינת עקביים. אבל

באחרית שם ע' תקד (ועל דרך זה שם ע' תצא) דעקב הוא לשון סוף וקאי על אחרית הימים. תפ"י יש לקשר

זה עם מאמר המדרש, ככפנים.

⁽¹⁶⁾ דב"ר ריש פירשתו (פ"ג, א). הוכח באוה"ת שם

ע' תקד. וראה גם דב"ר שם, ג (בסופה).

⁽¹⁷⁾ ראה על דרך זה בלקו"ש ח"ט ע' 83.

⁽¹⁸⁾ פירק לו.

⁽¹⁹⁾ ראה ד"ה ונחה היתכש"ה (לעיל ח"ג ע' קפט

ואילן) סעיף ב ואילן. ושי"ג.

⁽²⁰⁾ רפכ"ז.

⁽²¹⁾ נדפס ב"לקוטי לוי יצחק – הערות לספר

התניא "קדו"ת, תשל" ע' טו.

הי'ה בשבי'ה ובזמן האחרון נפדו (ספר התניא שלו עם עוד ספרים שלו) מהשבי'ה והגיעו לכאן) דענין ב' הלשונות, במעשינו ועבודתנו, יובן ממה שכתוב לקמן באגרת הקודש סימן י"ב ד"ה והי'ה מעשה הצדקה ג' עיין שם. ולאחרי זה ממשיך, דיש לומר, שמעשינו קאי על ימות המשיח ועבודתנו קאי על תחיית המתים.²¹

והנה כוננת של בעל ההילולא כמה שמציין לאגרת הקודש סימן י"ב ד"ה והי'ה מעשה הצדקה ג' היא לכאורה להמבואר באגרת הקודש שם²² ההפרש בין מעשה לעבודה, "כי שם מעשה נופל על דבר שכבר נעשה או שנעשה תמיד ממילא והוא דבר ההווה ורגיל תמיד כו', (מה שאין כן) לשון עבודה אינו נופל אלא על דבר שהאדם עושה ביגיעה עצומה נגד טבע נפשו רק שמבטל טבעו ורצונו מפני רצון העליון ברוך הוא". דמוה מוכן, שכן הוא גם הפירוש דב' הלשונות מעשינו ועבודתנו שבתניא כאן, דמעשינו קאי על קיום התורה ומצוות כפי הטבע והרגל, ועבודתנו קאי על היגיעה בתורה ומצוות יותר מהטבע והרגילות. אבל, מזה שכותב דב' הלשונות (מעשינו ועבודתנו) יובן ממה שכתוב באגרת הקודש סימן י"ב, ומסיים (לאחרי שמציין לאגרת הקודש הנ"ל) "עיין שם", משמע דכוונתו במה שמציין לאגרת הקודש הנ"ל היא (נוסף על ההפרש שבין מעשה לעבודה סתם) גם להמבואר שם בענין מעשה הצדקה²³, דע"י העיין בהו ("עיין שם") יובן בעומק יותר החילוק שבין מעשינו לעבודתנו,

והנה מבואר באגרת הקודש שם בענין מעשה הצדקה דזה "ששיראל בטבעם הם רחמנים²⁴ וגומלי חסדים²⁵ (הוא) מפני היות נפשותיהם ד נמשכות

(21) וראה אגרות-קודש לבי"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ח"א ע' ק' דיש לומר בדרך אפשר דמעשה הצדקה ועבודת הצדקה והר"ע ב' המדינות דמורה"מ ותהיה"מ.
(22) ק"ת, א. ואילן.
(23) ועפ"י יומתן מה שמנסים "המתחיל והידיה מעשה הצדקה" – דלכאורה מיותר היכל היה לכנס רק אה"ק סי"ב.
(24) ראה יבמות עט, א. רמב"ם הל' איסור"ב פ"יט.
(25) תשי"ח ג' תש"ן תשי"ט.

ביאורים במאמרי רבינו

ד "מפני היות נפשותיהם נמשכות ממדותיו והבדל" מדובר כאן על מודותיה של הנפש האלוהית, בשונה מהמדות טובות של הנפש הבהמית שבלק"ו פ"א, ששרשן הוא מקליפת נוגה, שיש בהן ישות ב'קות'. אך המידות טובות של נפש האלוהית הן בתכלית הבהמית, שעושה חסד ללא שום חשבונות, גם כאשר באופן אישי יפסיד מזה (בדומה לאהבה לאלוהות של הנפש האלוהית,

ביטול כה גדול יתכן באדם רק ממשו שהשרש מאיר בו ומושך אותו לזה (וכפי שהוא באש שנוגש בה שרשה שתחת גלגל הירח). ועל דרך זה נוגש כחסד שבנשמה המידות ולמעלה ששם חסד נובך.

* נדפסו בס' אגרות-קודש לבי"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' רצג. ח"ג ע' ט ואילן.

זה גילוי כח המסירות נפש שלו שהאיר אצלו, ומה חסר כל כך בענין המסירות נפש שלו (כל זמן שזה לא בא לידי פועל, מצד סיבה שאינה תלויה בו) עד שהצטער על זה. ויש לומר הביאור בזה⁵², דזה מה שכל אחד מישאל מוכן למסור נפשו שלא לכפור חס ושלום הוא מצד הנשמה, וגם כשמעורר את כח המסירות נפש שלו בגילוי (שאם יצטרך לזה חס ושלום, ימסור את נפשו בפועל), הוא שכח המסירות נפש דהנשמה בא בגילוי. והמסירות נפש דהנשמה הוא מצד הטבע שלה, ואין בזה חידוש. מה שאין כן במסירות נפש בפועל ממש נחחד ענין שלא הי'ה מקודם. דנוסף שזה בא ע"י ההעלם וההסתר וההתגרות של אלו המכריחים אותו לכפור חס ושלום, וע"י שמוסר נפשו ומסכים לסבול מהם הוא מציא את הניצוצות שבהם ג' ומעלה אותם לקדושה⁵³, דענין זה (העלאת הניצוצות שנפלו למטה כל כך) הוא חידוש⁵⁴, כן, הנה החידוש במסירות נפש בפועל הוא גם בנוגע להאדם שעומד במסירות נפש, כי כשמוסר נפשו בפועל ממש, אזי, המסירות נפש היא (גם) כנפש הטבעית כה, דלא רק שאין מניעה מצדה למסירות נפש אלא

(52) בשערי אורה סא, סע"א ואילן, צ"ב, משמע שזהו מצד העלוי ד"כפועל" על "כחה". אבל בשערי אורה ח, סע"א ואילן (וראה שם ט, א) שהמעלה דמסירות נפש בפועל היא לפי שהיא גם בהגות. וראה גם סד"ה הנ"ל תרכ"ט (ע' עה ואילן).

ביאורים במאמרי רבינו

כג "הניצוצות בהם" דיוע שאי אפשר להיות חיות וקיום לשום

דבר כי אם מהקדושה האלוהית, אם כן גם ב' קליפות אלו יש ניצוצים דקדושה מופ"ח שנפלו, רק שנבלעו כל-כך עד שאין להם דרך בירור כמו קליפת נגה" (תרכ"ב קצא, א).

כר "העלאת הניצוצות שנפלו למטה כל-כך הוא חידוש"

שגם הן נקראות בשם "ודונות", כי הניצוץ "מתרחק ונחשך כ"כ עד שהוא כמו רע", ע"ד הענין דחתיכה נעשית נבלה" (לק"ש ויקרא-פורים ח"ו עמ' 20 תערה 22, כומתש תער"ב ח"ב פשע"ד).

"חתיכה נעשית נבלה" הוא דין בנפילת איסור

לתוך חתיכת מאכל היתר, כאשר אין בחתיכת היתר כמות מספיקת כדי לבטל את האיסור, ואזי הופכת כל החתיכה (גם חלק היתר שבה) לאיסור ('חתיכה עצמה נעשית נבלה'). וכאם תיפול כשנוגע לפועל.

[אן אין זה משום שהגוף נהרג בפועל, כי

(53) דרמ"ז קצב, א. וראה גם שם קפו, ב.

(54) ראה דרמ"ז שם (קפו, סע"א. קצא, ב) שיש בזה אותו העלוי דהפיכת דונות לזכיות שבתשובה.

(ה) **וְעַל** פי הנ"ל יש לבאר גם גודל העילוי של אלו שזכו למסירות נפש בפועל ממש על קידוש השם⁴⁷ ולהעיר מהמפורסם "כריכים" שאמרו"ר בעל

ההילולא נאסר והוגלה לעיירה נחת במדינה רחוקה עבור עבודתו בהחזקת והפצת היהדות וסבל שם (בהמאסר ולאחר כך בהיותו בגלות)⁴⁸ יסורים ועינויים קשים וכו', ועד שיסורים ועינויים אלו גרמו (על פי טבע) שנפטר לפני זמנו⁴⁹. דלכאורה צריך עיון, הרי ענין המסירות נפש הוא דבר טבעי אצל כל אחד משראל שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד ומוכן למסור נפשו על זה וסובלים עינויים כו'⁴⁹ (וזה שלא היה להם מסירות נפש בפועל, הוא מפני שלא היוצרכו לזה), ומהו גודל העילוי כל כך כד דאלו שהיה להם מסירות נפש בפועל. וביותר צריך עיון מה שאמר רבי עקיבא⁵⁰ כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה⁵¹ בכל נפשך כו' מתי יבוא לידי ואקיימנו, דלכאורה, זה גופא שכל ימיו השתוקק בפועל לקיים פסוק זה, הרי

קדח"ש – "כי בחינה זו יקר מכל התורה שלמד רבי" ככל שנותניו" כולל חובת השיעור שכל פירי הלבים כל עם ישראל, שבאם היה מסור נפשו לא היה וזהו לזה. אלא שלכפוף מפני סיבה לא יזהר למסור נפשו.

(48) ראה ושיבתו – נדפסה ביידיש לקוטי לוי"צ על

ביאורים במאמרי רבינו

שהעולם כלל לא נברא, וזהו חידושו יתברך כפי שהוא "מצד אור אין סוף" (ראה ספר תוספות ח' ערך אחד – אותיות, מילואים להשג' 65). וישנה מדרגה אלוהית נמוכה יותר שנקראת בשם אחד, שלגביה ישנה מציאות העולם, אלא שהוא בטל.

למרות שהאחדות של יחיד נעלית יותר, מ"מ יש מעלה באחדות דאח, שכן היא כוללת גם את העולם (ראה שם ע"פ קדח – ח').

כ **לֹא רָק** בונגע לביור העולם מוסף את המילה "רק", "לא רק מצד מציאותו של האדם אלא מצד אלוהות", ואילו לעיל גבי אבהו כתב "לא מצד מציאותו של האדם אלא מצד אלוהות", וצריך עיון הסיבה לכן.

כא **"העבודה גופא היא נעלית יותר"** בוס"ג, התבאר שהיגיעה בתורה ומצוות

תהיה אפילו למעלה מטבע נפש האלוהית. אם כן לא מדובר רק על ביטול אלא על תוספת עבודה בתורה ומצוות. ולכאורה מילא בונגע

התניא ע' III-IV.
(49) תניא פ"ח.
(50) ברכות סא, ב.
(51) ואחתון ג. ה.

לביטול מובן, אך אין תנחן תוספת על העבודה של הנפש האלוהית, הרי היא וצוה בזה בלי גבול? זה מוטותו לבאר בהערה שגם הנשמה היא נברא ויש לה הגבלה. ואילו כאשר העבודה היא מצד אלוהות איז במידה מסוימת אין בה הגבלה.

בדרך הצעות ניתן להביא את המשל שסיפר רבינו בשם אדמו"ר הרי"צ, שברכת נוסעים יש שלוש מחלקות, במחלקה הפשוטה נוסעים האנשים הפשוטים, במחלקה השנייה נוסעים האנשים הבינוניים, ובמחלקה הראשונה נוסעים העשירים הגדולים וכן העניים הגדולים, משום שהעניים הגדולים אין להם די הצורך לנסיעה אפילו במחלקה הפשוטה, ועל כן נסיעתם היא לא 'על חשבונם' אלא 'על חשבון' העשירים, וכאשר הנסיעה היא 'על חשבון' העשירים ניתן לנסוע גם במחלקה הראשונה.

כב **"גודל העילוי כל-כך"** נכון שיש עילוי של 'פועלי' על 'נבוכ', אך הוא לא מצדיק את ה'כל-כך'.

ממדותיו יתברך אשר החסד גובר בהן על מדת הדין כו' שלכן נקראת הנשמה כח כהן²⁶ (כהן איש החדש²⁷). ומבאר שם, ד"הצדקה הנמשכת מבחינת זו נקראת בשם מעשה הצדקה כי שם מעשה נופל על דבר הווה ורגיל תמיד, (מפני ש) מדת החסד והרחמנות הוטבעה בנפשות כל בית ישראל מכבר מעת בריאתו²⁸ והשתלשלותן ממדותיו תו". והיינו, דהגם שטבע החסד שבו הוא (לא מצד נפשו הבהמית, אלא) מצד נפשו האלקית, מ"מ, הצדקה שעושה מפני טבע זה, נק' בשם מעשה הצדקה²⁹. ועבודת הצדקה היא שנתינת הצדקה שלו היא יותר גם מהטבע דנפשו האלקית. ומהו מוכן, דהחילוק שבין מעשיו לעבודתו (בכללות התורה ומצוות) הוא, דגם כשנפש הבהמית שלו מסתרת על הטבע דנפש האלקית, וצריך להתייגע להסיר את הכיסוי וההסתרה דנפש הבהמית ולגלות הטבע דנפש האלקית, מ"מ הוא בכלל מעשיו, מכיון שהיגיעה שלו היא רק לגלות הטבע דנפשו האלקית, ועבודתו הוא שהיגיעה שלו היא יותר גם מהטבע דנפשו האלקית.

סיכום: כתוב בתניא שתכלית הגילוי לעתיד לבוא תלוי במעשיו ועבודתו עתה. ומבואר, ש"מעשיו" זהו כפי הטבע והדרגתו, ו"עבודתו" זה יותר מטבעו והרגלו. ובעומק יותר, "מעשיו" זהו כפי טבע הנפש האלקית, ועבודתו זהו יותר גם מטבע הנפש האלקית.

מחלף המאמר: לאחר שביאר החילוק בין מעשה לעבודה – שהעבודה אינה רק יותר מרגילותו, אלא גם יותר מטבע נפשו האלוהית – ימשך כעת לבאר מה חסר בטבע הנפש האלקית (שדרי היא רוצה להיות דבוקה בה' תמיד), והיאך יתכן לעבוד יותר מטבע נפשו האלקית.

(ד) **וְיִבְרַח** זה על פי המבואר במקום אחר³⁰, דכמעלת הכעלי תשובה על צדיקים גמורים, שני ענינים. א', שע"י התשובה מתגלה תוקף ההתקשרות של נשמתו עם הקב"ה, שגם ההכדלה שנעשה ע"י החטאים (עוונוותיהם מבדילים³¹) הוא רק בהגילויים ולא בעצם הנשמה ה', שלכן, גם לאחר החטאים וכו', בשעתא

(26) דה"צ צה, א.
(27) תניא פ"ג, תרי"א תצוה פב, א. וראה שמו"ד פ"ח, י. ה"י עה"פ ברכה לז, ח. ובכ"מ. – הובא באות"ת וצא ק"ב ואל"ף.
(28) כנראה הוא טו"ד וצ"ל "בריאיתו".
(29) ויש לומר דבלשון אדמו"ר "דבר שכבר נעשה או שנעשה תמיד ממילא" נרמז דב"מעשה" שני ענינים:
(30) ד"ה ושבתי בשלום דמוציא ש"ס וצא ד'השל"ח (לעיל ח"ב ע' כח ואל"ף). לקיים חט"ז ע' 254 ואל"ף.
(31) ישעיה' נט, ב. אהר"ח פ"ה.

ביאורים במאמרי רבינו

ה **"ההכדלה שנעשה ע"י ההטאים הוא רק** משום שהתקשרותו לאלוהות הינה על-ידי סיבה מסוימת, 'נשמה' עניינה הנבה באלוהות, 'זוה' - כולמור, הגילויים הם מדרגות ששיך בהן פגם מידות, 'נפש' - עשיתי. 'זוה' - בוינתא ראייה או

חדא וברגעא חדא,³² נעשה צדיק גמור.³³ דעילוי זה שבבעלי תשובה לגבי צדיק הוא זה שבבעלי תשובה מתגלה תוקף ההתקשרות בהנשמה שישנו (בהעלם) גם בצדיק. וב', דע"י התשובה באופן שזדונות נהפכים לזכויות,³⁴ מיתוסף בו עילוי חדש שאינו בצדיקים גם בהעלם, שזדונות אלו נעלים יותר ו' מזכויות צדיקים.

ועל דרך זה הוא גם ההעילוי תשובה שנעשה בהנשמה ע"י ירידתה למטה, וכידוע³⁵ שהנשמות קודם ירידתם למטה הם בבחינת צדיקים גמורים והיתרון שנעשה בהם ע"י ירידתם בגוף הוא שנעשים בבחינת בעלי תשובה, שיש בזה דוגמת שני ענינים הנ"ל. א', דע"י שהגוף ונפש הבהמית מעלימים ומסתירים על אור הנשמה, על ידי זה מתעוררים³⁶ כחות הנעלמים שלה, ועד לכחות העצמיים

(32) ראה חז"א קטן, סע"א ואילן. - ג' הלשונות "בשעתא חדא ביומא חדא ברגע חדא" שבזוהר שם מתבאר בלקוטי לר"י לזהר שם (ע' פא). וראה לקו"ש ח"ב ע' 86 ואילן.
(33) ראה קידושין פט, ב: המקדש את האשה "על מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שמו הרהר תשובה ביעתה". ובאור זרוע סי' קיב; לקו"ש ר"פ דברים (א. ב): על מנת שאני צדיק גמור. וראה תנא פ"א.

(34) ראה יומא פו, ב.
(35) ראה דרמ"צ קצא, א ואילן. סה"מ חפ"ז ע' לו. לקו"ש ח"ב ע' 186 ואילן.
(36) לקו"ש בלק, עג, ובכ"מ. ובלקו"ש שם, שזו "היתרון האמיתי" למה ירדה הנשמה לעוה"ז. וראה ד"ה מים רבים דמוצאי שי"ש חג ה'תשל"ח סעיף ד (לעיל ח"א ע' רמה).

ביאורים במאמרי רבינו

רצון שלמעלה מטעם הדעת (היינו שהיא מציאות בפני עצמה נפרדת מאלוקות, אלא שהיא צריכה להתברר ביניהן).

מה-שאין כן התקשרות עצמית היא שאלוקות היא עצם המהות' שלו. היינו שאלוקות זה 'הוא' ואינו צריך לשום סיבה שתתברר בינו לאלוקות. על דרך ארם החש ומכיר בקיום של עצמו, ואין הוא צריך כל הוכחה או אפילו לראות את עצמו כדי לדעת שהוא קיים.

[וז' הסיבה, שעצם הנשמה נקראת בשם "חידה", מלשון "חידה", ללא כל תואר או ציור מסוים. כיון שהתקשרותה באלוקות אינה מושתתת על טעם, סיבה או "ציור" כלשהם, אלא היא באלוקות - הן חד].

ומכיון שהנשמה הוא אחד עם אלוקות הרי שלא שייך לפגום בהתקשרות זו (ראה לקו"ש ח"ד שז"ח ליה"פ). יתירה מכך, מכיון שהנשמה הוא חד עם אלוקות אזי (לא רק ששום דבר לא יכול לגרום

בהתקשרות הנשמה אלא) בודאי ישוה גם בפועל (ראה לקו"ש ח"א ע"ב 7 ובהערה 57).
ו' **"עלים יותר"**
הביאור בזה - ראה לקמן סעיף ה.

ז' **"על ידי זה מתעוררים כחות הנעלמים"**
כומשל הדיוע מאמת המים הנחשבת ע"י אנבים, שבהחילה המים נעצרים ולאחר מכן פורצים במורצה גדולה. כי (המים מצד החיות הפנימית שבהם, אינם סובלים שום מונע ומעכב, והמועיקה והעיקוב מעוררת בהם גילוי כח פנימי (שבתחילה, נכלה הכח שבהם בהמוצצה ועכשיו נשאר הכל בהם, שלכן מתפוצצים הם במורצה גדולה) (נשנין תש"ז ס"ח, ספר הערכים ח"א ע"ב תנ"ח).
וכך על-ידי העלם והסתור הגוף ונפש הבהמית מתעוררים כחות נעלמים. אך עדיין יתכן שהגוף נשאר מנגד, כי העבודה היא רק להתגבר עליו. ואילו באופן ה' העבודה היא להפוך את הגוף.

פועל שעניני העולם יהיו כלים לאלוקות, הוא ענין של התחדשות, היפך הטבע דעולם מלשון העלם והסתור.⁴⁴ הרי ענין זה (שהעולם נעשה כלי לאלוקות) הוא לא מצד העולם כי אם מצד האלוקות, מצד זה שאחדותו יתברך אין לה כל הגבלה, עד שגם המציאות דעולם מיוחד עמו יתברך.⁴⁵ ועל-ידי זה נעשה גם בהאדם (שפעל הכיור וזיכור דחלקו בעולם) שעבודתו את קונו תהיה בתכלית הביטול, לא רק כמצד מציאותו של האדם אלא מצד האלקות.⁴⁶

סיכום: מעלת בעלי תשובה על צדיקים היא בשניים: א. מתגלה תוקף ההתקשרות של הנשמה עם הקב"ה. ב. ע"י הפיכת הזדונות לזכויות מיתוסף בהם עילוי חדש.

וכן הוא בעילוי הנשמה ע"י ירידתה למטה: א. בהתלבשותה בגוף ובנפש הבהמית מתעוררים בה הכוחות הנעלמים והעצמיים. ב. ע"י כירור העולם נפעלת בו התחדשות שנעשה כלי לאלוקות, וכיון שהוא היפך טבעו, אין זה אלא מצד האלקות. ועל ידי זה נפעל עבודת האדם תכלית הביטול, לא רק מצד מציאותו אלא מצד האלקות.

(44) לקו"ש שלח לך, ד. ובכ"מ.
(45) ע"י הפעלה דאחד לגבי יחיד ו' - ראה תר"א ר"פ וארא. אמרי בינה שער הק"ש פ"ח. ובכ"מ.
(46) תוסף על היתרון שבוה בענין הביטול - גם העבודה גופא היא באופן נעלה יותר כא'. ומכיון שהיא מצד האלקות - אינה מוגבלת כל כך בהתגבלות דטבע האדם, גם לא בהתגבלות דטבע הנשמה. דהור"ע "עבודתני" - יגיעה בידה גם מטבע הנשמה (כנ"ל).

(47) ראה ב"ב י"ד, ב. והרוביג לוד אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתו. וראה דרמ"צ קפ, סע"א. אוה"ת אחרי (כרך ב) ע' תקטז. דודיש ליוה"כ (דברים כרך ה) ע' בקל-ה. ובד"ה וידבר ג'ו' פיתוס תרי"ט (סח"מ תרי"ט ע' רנב) ובתנ"ך (דברים כרך ה) ע' רנב. וראה גם אוה"ת דודיש ליוה"כ שם (ע' קלח). : מסירות נפש הוא גבוה יותר מכל התמ"צ .. שהמגיד הכטיח להב"י שיוכה למסירות נפש על

ביאורים במאמרי רבינו

במרוץ מוצת המים". כך ע"י פועלתה על נפש הבהמית, מתגלה ענין זה לנפש האלוקות. כלומר, אף שבשונה מתנפש הבהמית הנפש האלוקות אורבת את ה' בטבעה, מכל מקום בזה גופא שהיא פועלת על נה"ב, הרי היא מגלה שצריך לאהוב את הקב"ה גם כאשר זה אינו הגדר של הדבר.

בסגנון אחר: ע"י שהנפש האלקית פועלת את אהבת הנה"ב, היא עושה חשבון בעצמה שגם לו ציור שלא היה לה טבע לאהוב, גם אז היתה אורבת. ועל דרך המבואר (ר"ה מרדכי פמלטה דבא תש"מ תה"כ 38), שגם אצל צדיק יכולה להיות המעלה של קבלת עול, אף-על-פי שכל רצונו הוא באלוקות ואין לו רצונות דיים כלל, שכן המעלה של קבלת עול היא בביטול, וזה יכול להיות גם אצל צדיק, על-ידי שיתשוב שלו ציור שלא היה לו רצון, בכל זאת היה מקיים תורה ומצוות.

אך עדיין צריך עיון, איך מלכתחילה נפש האלוקות יכולה לתת לנפש הבהמית דבר (כלי גבול) שהיא הפכית ממנו - בעניין זה ראה ד"ה ויאמר לו יהונתן תשנ"ח ס"ז ואילן ובקובץ פלפול התלמידים ג' ע' מב ואילן.

יט' "אחר לגבי יחיד"
יחיד' מראה על אחדות מוחלטת שאין עוד מלבדו, כי פירוש יחיד הוא שאין שני לו. מה- שאין כן מילת 'אחר' משמשת גם כשאהדיו באים שנים, שלושה וכו' (וכמו שלגבי צחק נאמר "את יחידך" לפי שהיה יחיד לאימו. ואילו גבי ראובן נאמר "אחד", לפי שהיו עוד אחד עשר שבטים מלבדו).

וכן בנודע ליחודו יתברך: יחיד' הוא דרגה אלוהית שלגביה אין שום מציאות כלל, ואילו

ביאורים במאמרי רבינו

שכן אפילו עבר הכסל לגמרי לאדון, ונתן שדברי המלך אצלו הם קודש קדשים, הרי הם מסכנים שמי שאינו רכוש האדון ואינו נתן מדינת המלך אינו צריך לקיים רצון האדון והמלך (ראה בהנחות תשס"ט הערה 60). היינו שהעבד והנתן עצמם מורים שבטולם אינו רק מצד האדון והמלך אלא גם מצד ציור העולם שלהם עצמם (גם מלך בכיפה שמוך על העולם כולו, הרי הוא רק מלך בפועל, אך כאם הקב"ה יבוא מדינה חדשה, אנשיה לא יהיו בטלים אלו).

ואם כן נמצא, שבנבאים אין התחדשות אמיתית, כי סוף כל סוף חידוש נפעל על-ידי שלתחתון מצד עצמו יש שייכות לזה. ואפילו ביטולו מורכב ממציאותו.

אך הקב"ה מ'חזיר המציאות', מעלותיו הין עצמיות ולא מורכבות [משל למחזיר המציאות בעולמו: תרגיל חיבור מתמטי, שהתוצאה אינה בגלל שפלוני הבין כך ונפשו נוטה לכך, אלא זו המציאות בעצם, ולכן היא יכולה להתקבל בהבנה בקרב בעלי דיעות שונות (כמוכן שאין זה משל מכוון, שכן את החיבור המתמטי עצמו ברא הקב"ה, וסוף סוף הוא קשור עם העובדה והמציאות, שכן המציאות היא משום ש'כך היא המציאות'). וכן דרגת מחויב המציאות היא 'טוב ונאות בעצם', היא אינה בנויה ומיוסדת על כך שהתחתון באופיו מתאים לאהבו, וממילא אין הגבלה מי יכול לאהבו. וכמו כן הוא 'אחד' (אין עוד מלבדו) בעצם' (בדרגת מחויב המציאות, אחדותו אינה מפני סיבה המורכבת ממעבד התחתון, אפילו לא מזה שהתחתון מתוהה בכל רגע מחדש), וממילא אין הגבלה איזה מקום יהיה כלי לזה.

הביטוי לכך הוא, שגם דבר אשר מצידו אין לו שייכות לאלויות, כמו העולם ונפש הבהמית, יאובד ויתבטל, וכך הוא יסאר גם לאחר העבודה, למרות שמעצמו הוא אמור להיות חומרי ומציאות. אם כן זו התחדשות מוחלטת, שכן לנפש הבהמית אין שום שייכות לאהבת ה' ולביטול. וראה עוד במילואים 1. וכמו-כן הביטול הוא מוחלט, במעבד כוח אפילו תכונת הביטול איננה, שכן אין לו ציור אישי של ביטול אלא יש רק את השליטה של

הקב"ה, "נפסד צורתה ובטלה לגמרי". וראה עוד במילואים 2. על-דרך הצחות, מספרים שפעם אורח גרמני התבטא שלא יתכן שיש אנשים בשמים, כי אם כך הקיסר וילהלם היה מלך גם בשמים...

בהזרן על חש"ס (הזרן העשילש' נדפס במרת מוסס חודשים ספיק' 1 עמ' תש-ת) מובאת דוגמה לפעולה שבאה מצד העליון בלבד, מפסק בית דין לעבר את השנה, הפועל בגשמיות שיהיו "בתוליה חזויר", למרות שדבר גשמי לא יכול להופעל' ולקבל שינוי מדבר רוחני (סברא שכלית, או פסק בית דין), ומכל-שכן מעניין אלקי.

ברם, בדרך דין בנוגע לנפש הבהמית, מדובר בדרגה גבוהה יותר מפעולת הפסק דין, שכן כוחו של הפסק הוא רק שמתפשט בלי גבול ודורר גם למציאות הגשמית, אך הוא אינו הופך אותה (והיא נותרת מציאות גשמית כמקודם). ועל דרך אור השמש שהוא מתפשט ופועל בכל החלל העולם, אך עם זאת הוא אינו הופך את החלל להיות אור. ואילו כאשר נפש הבהמית אויבת את ה' זהו עניין של אתהפא (ראה גם ב"ה פין במשפט תפדה תשנ"א ספיק' ה).

ועל דרך זה הוא לעניין "שאוחרתו יתברך אין לה כל הגבלה, עד שגם המציאות דעולת מיוחד עמו יתברך" "ועניני העולם יהיו כלים לאלויות", שגם בזה מדובר על אתהפא. שכן 'אחד' (למרות שנבראה מציאות – עולם) פיורשו שהולת היוו גם הוא. וראה במילואים 3, 4.

יח "זה פועל גם ביטול הצורה הנפש האלויות..."

בהמשך למשל (המבוא בבאר 1 מדי"ה ופער תשי"ז) מהאבנים והעפר הסותמים את מוצאת מי הגדר, עד שהמים פותחים את הסתירה ומתפרצים במוצה גדולה יותר, ממשיך שם "לא זו בלבד שפותחים את הסתירה אלא עוד זאת שבמוצאתם לוקחים אתם גם את האבנים והעפר .. דתמורות זה שהיו מעכבים את מוצות המים הגה הם עצמם נגזרים עם זרם שטף המים, ומרצה זו של הסותמים הוצים עם המים הגה מוסיפה כוח ועזו

שלמעלה גם מכחות העלמיים³⁷. ח. וב', שע"י עבודת הנשמה למטה נעשה ענין חדש, הביור והזיכור דגוף ודנפש הבהמית וחלקו בעולם. דענין זה מכיון שהוא התחדשות (ולא גילוי ההעלם) הוא נעלה יותר מגילוי כחות העלמיים הדנשמה כולקמן [נוסף שע"י זה דוקא (ביור וזיכור הגוף וכי) נשלמת הכוונה דירידת הנשמה למטה ודירדה בתחתונים³⁸]. ומכיון דגם עליו זה י (החידוש דזיכור הגוף ודנפש הבהמית וחלקו בעולם) נעשה ע"י עבודת הנשמה, לכן, גם העליה דהנשמה שע"י עבודתה למטה היא (לא רק שמתגלות כחות הפנימיים והעצמיים שלה, אלא) באופן דהתחדשות. וכמבואר בכמה מקומות³⁹ בענין היתרון דאהבת ה' שנפש האלויות פועלת בנפש הבהמית על האהבה דנפש האלקית, שהאהבה דנפש האלויות, היא בבחינת מציאות. דגם האהבה דהנשמה מה שהיא רוצה לידבק בשרשה ומקורה הגם שחיה"ה אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי⁴⁰ יא', מכל מקום, מכיון שרצון זה הוא מצד טבעה, הרי ע"י רצון זה אינה בטלה צורתה

(37) המשך יונת תרי"ט פ"ה. ד"ה ונעין מבית ה' (תשי"ז פ"ה (סה"כ תשי"ז ע' 64). ובכ"מ. (38) תניא פ"ה (ב), (39) תניא תרי"ט פ"ה. ד"ה ונעין מבית ה' (תשי"ז פ"ה (סה"כ תשי"ז ע' 64). ובכ"מ. (40) תניא רפ"ה.

ביאורים במאמרי רבינו

ח "כחות העלמיים .. כחות העצמיים" למשל, כוח המעשה הגלוי היו מזוד איזה משא ביכלתו לשאת, אך בשעת פחד כמו בשעת שריפה מתגלה כוח המעשה הנעלם, וביכלתו להגביה משא כבד פי ארבע או חמש מכפי שמורגל. למעלה מהם כחות עצמיים, כגון כאשר בורח ממות וראי שהוא כוח גדול מאוד, מפני שאז הוא התגלות כוח העצמי מה שישנו בכל אדם שרצה לחיות. וכשיודע שבבחינה זו תלוי כל חייתו ממש מתגלה כוח ההילוך העצמי (פער תשי"ז ס"ז).

ט "ענין יתר .. נשלמת הכוונה שבורא אין דבר חשוב מלהשלים הכוונה העליונה. אלא שכאן מדובר על מעלה 'נעלה יותר' עפ"י שכל שנינו להסבירה (מעלה החידוש על גילוי העלם, המבטאת את כח הבלי גבול כולקמן). מה-שאי-כן הכוונה העליונה של יורה בתחתונים היא ענין ש"ל "נחאוה" (תאורה) ללא טעם (ומצי' ה"נחאוה" התחתון צ"ל דוקא הנמוך ביותר שאינו מבטא כלום). (ראה ד"ה פין במשפט תפדה תשנ"א ס"ה הערה 69).

י "מכיון דגם עליו זה..."

כשם שלעיל דובר על הבעל תשובה עצמו, שיש לו את העילוי של הודנות תהפכים לכוניות, כך גם כאן בענין תב' המקביל, צריך לבאר כיצד לשמור יש ענין זה. יא "דגם האהבה..." כלומר, שנה אהבה בבחינת "אהבה את ה' אלוך כי הוא חי", האוהב מבין שאלויות היא חזיים האמיתיים ולכן הוא חפץ בה. אהבה זו אינה ביטול, אהבה היא מיוסדת על חשבון שכלי ועל הצדק לחיות.

למעלה מזה היא האהבה של הנפש האלקית, שהיא ע"י טבע האש להימשך למעלה כדי להיכלל בשרשה, הגם שתהיה שם אין ואפס. וכמו מסירות נפש על קידוש ה' שאינה מצד חשבון כדי להתעלות בנעלות הקדושה, אלא אדרבה הוא מרגיש שיהיה אין ואפס ולמרות זאת מוסר נפשו. וכך גם אהבה זו היא משיבה שלמעלה מטעם ודעת (טבע) לשורשה, מפני ששורשה נרגש בה (ראה ע"ה לק"ש ח"ט עמ' 103 תער' 61). ובכל זאת, מבואר כאן שגם באהבה נעלית זו "אינה

העצמית. מה שאין כן האהבה הנפש הבהמית, מכיון שבטבעה היא נמשכת לענינים גשמיים, והאהבה לאלקות היא היפך טבעה⁴¹, הרי ע"י האהבה לאלקות

41) ראה קונטרס העבודה פ"א (ע' 32), דאין זה סותר למ"ש ב"כ"מ (לקו"ת חוקת נו, ה. יעוד) דכה המוחות בעצם אינו רע – כי "הווי דק שאין בו ציור רע בעצם".

אבל מ"מ אינו טוב, ואדרבה בטבעו הוא נמשך לענינים חומריים" ג'.

(שנחתחדש בה ע"י העבודה הנפש האלוקית) י', נפשו צורחה ונטלה לגמרי, ביטול המציאות. וזה פועל גם ביטול הצורה הנפש האלוקית⁴², שהאהבה שלה תהיה בבחינת ביטול⁴³, לא מצד הטבע ומציאות האהבה (נשמה), כי אם, אהבה מצד הנאהב י' (אלקות) ית. ועל דרך זה הוא בהכרח וחיובך דחלקן בעולם, דכיון שזה

42) וה"ע הרקבון שעי"ז נעשה הצמיחה י"ו – ד"ה צאינה דאינה תרי"ן (סח"צ תרי"ן ע' שסה). ד"ה תגיל תרי"ז (שער ב). ובר"ה צאינה דאינה שם (ע' שסו). דענין הצמיחה הוא גילוי תנוגת הבלתי מורגש. וראה לקמן סעיף ז'.

43) בהמאמרים שבעה 39 מבאר בענין האהבה שעל-י פסילה בפס הבהמית. אהבה של תפס האלקית היא ביטול (אלא שילבם אהבה היה ניתן לפנות לתפס שהפציאות היא מפני ש"י"ס מי שאהב", שהוא תנוגת של פציאות ולא ביטול). אבל מובן, שכ"ה

ביאורים במאמרי רבינו

י' "אהבה לאלקות .. על-ידי העבודה הנפש האלוקית"

למרות שהפעולה על נפש הבהמית לאהוב את ה' הנה כוח הבלי גבול (מלקטן), יש צורך בהסבר שכלי, שנפש האלוקית משמעת את הנפש הבהמית שאלקות הוא טוב, כי גדר אהבה הוא שמורגש טוב הדבר, כמו שגדר יראה להרגיש הרע שבדבר. אלא שכוח הבלי גבול גורם שלמות נטיית הטבעית של הנפש הבהמית, ההסברים הללו יתקבלו אצלה.

טו "זרקבון"

כדי שתהיה צמיחה מוכרח להיות קודם רקבון הגרעין, וכך הביטול מצד הנאהב הוא הרקבון שיוכל לגילוי דלעתיד לבוא.

טז סוף סוף ברור, שכאשר מניחים זה לצד זה את הקבלת-עול מצד טבע הנפש האלוקית ואהבה של הנפש הבהמית נגד טבעה, הנה מבחינת הצורך בפועל נפש האלוקית כטלה יותר. ורק בדייקון והבנת העניין הפנימי שבו, הדיינו איך הנייתה אהבה זו בנפש הבהמית, נפש הבהמית כטלה יותר.

יז "אהבה מצד הנאהב (אלקות)"

לעיל כתב שהפעולה בנפש הבהמית היא

גם בהעברות שטונים הוא ביטול (כמו יראה, קבלת עול וכי"ב) – דמכיון שהביטול דתשמה הוא מצד טבעה, הרי גם הביטול הוא "מציאות". וע"י שנפש האלוקית פועלת ביטול בנפש הטבעית, שביטול הנפש הטבעית אין בה עירוב של "מציאות" – גם הביטול בתשמה היא לא מצד הטבע שלה אלא ביטול אמיתי שמצד אלקות, ולהעיר מזה"ה הייתה עקב תרי"ג פקע"ח (חמשה תערי"ב ח"א ע' שסו) שדוקא בירידת הנשמה למטה, הביטול שלה הוא בבחינת הנחת עצמותה שמוכנה בה הוא לביטול מצד אלוקית י"ו.

"חידוש", "תחדשות הוא נעלה יותר" כאן כונן ביטול, ומגישן עם "אהבה מצד הנאהב". אלא כל הפרטים שייכים זה לזה.

ביאור הענין: גילוי העולם הוא ע"י עשיית כלי מחיתכת סכף, שבחתיכה מצד עצמה ישנה הכשרה והיתכנות להיות בצורת כלי. התחדשות הנה דבר שאין לו אפשרות והכשרה להיות. לשלש זרקות אבן, שכן באבן מצד עצמה אין אפשרות תנופה, והחידוש בא מצד הכוח, מפני שאינו מוגדר ומוגבל בגדרי האבן. והווי הביטול – אי התחדשות בגדרי הדבר.

בעולם הזה אין התחדשות (וביטול) אמיתית. שכן העולם כולו ינוי 'מורכב' משני צדדים – עליון ותחתון, ותחתון צריך להיות מוכשר ומוכן לקבל את העליון. לדוגמה אהבת דבר טוב תלויה לא רק במעלת הנאהב אלא גם באופי האוהב, שכן יש אדם שמאכל מתוק ערב לו, ויש שאוהב דוקא מאכל חמוץ. וכן הוא גם באהבת ה', שאוהבו תלויה בכך, שטבעה של נפש האלוקית להימשך לה' ולהתבטל. וכן הוא בדוגמא דלעיל מירמיק אבן, שהתעופה מורכבת גם מואהב, מגשמיית האבן, כי להיותה גשמיית היא נודקת מזהות. אפילו בעלות של ארון על עבדו ושליטה של מלך על נתיניו מורכבת גם מהתחתון – העבד הוא קניין כספו של הארון, והאורח הוא נתין מדינת המלך,

ביאורים במאמרי רבינו

בטלח צורתה העצמית של הנשמה, והיא עדיין בבחינת מציאות.

הביאור כזה: 'מציאות' הכוונה כאן היא לטבע של הביטול, אמנם כל סיבתו של טבע זה היא שורשו האלוקי, אך הטבע עצמו אינו אלא תכונה של גברא, שהנה כביכול וולת האלקות. במילים אחרות, זה עניינה של הנפש האלוקית, להימשך אל שורשה, היא עושה את מה שנדרש מצד ענינה וכפי המותאם לתכונתה. ולכן, באם נשאל את הנשמה האם דבר אחר שאין לו תכונות של נשמה, גם הוא צריך להימשך לשורשו, תשובתה תהיה שלילית. נמצא שסוף-סוף עבודתה באה מ'מציאות' (י"ה בחלקות תשכ"ט תערה 600), ובדומה לאש שהמשיכה לשורשה הוא מפני שהוא טבע החומר שלה. וראה בביאור על הערת רבינו 43 שכן ירדה אפילו בארון ועבד.

ולקמן יבאר דרגה נעלה יותר בה אין אפילו טבע של ביטול.

יב "היפך טבעה"

בתנאי כתוב (פ"י) שצדיק גמור הופך את נפשו הבהמית על-ידי הסרת הבהמית הצואים". הדיינו שיש את נפש הבהמית עצמה ויש את בגדיה. מהותה של נפש הבהמית היא הכוח להתאוות, שהוא כוח פשוט. צורתה (בגדיה) היינו תאוות בפועל לענייני עולם הזה וחומריות. והווי מ"ש בלקו"ת בנוגע לאפר שנשאר משריפת הפרה אדומה, הצורה נשרפה ועצם החומר נטוה.

ברם, אם מהותה היא חומר פשוט למה האהבה לה' הנה היפך טבעה? על כך מבאר רבינו בדערה 41, שעם זאת כבר בעצם בריאתה נטייתה היא ליהנות מחומריית, וללא התנגדות היתה פועלת